

Москаль Т. Д.

ДИСКУСІЯ ЯК ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ У ФОРМАТІ TESL

Статтю присвячено теоретичному аналізу новітніх технологій навчання, а саме дискусії, що сприяє розвитку навичок говоріння під час навчання англійської як другої іноземної мови. У статті висвітлюються принципи й найбільш ефективні шляхи формування навичок говоріння. Відповідно обґрунтовується ефективність принципу активного навчання.

Принцип активного навчання передбачає активне залучення студентів до опрацювання матеріалів, які вивчаються. Студенти стають активними учасниками процесу навчання, під час якого вони не конкурують, а співпрацюють.

Активна модель навчання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність, критичне мислення та самостійність студентів. На відміну від пасивної моделі навчання, де використовуються методи, за яких студенти слухають і вчать матеріал напам'ять, активна модель навчання вносить значний контраст, де студенти постають «суб'єктом» навчання.

У статті описано методiku застосування дискусії, що активно використовується в практиці зарубіжних приватних шкіл і вищих навчальних закладів. Досвід може бути апробовано та запозичено під час викладання іноземних мов у вітчизняних вищих навчальних закладах.

Дискусія формує навички аргументації та відстоювання власної думки. Доведено, що навчання, яке базується на дискусії, є ефективним і таким, що мотивує розвиток навичок говоріння іноземною мовою.

Ключові слова: принцип активного навчання, інтерактивні лекції, навчання, яке базується на дискусії, переваги дискусії.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 378

Палецька-Юкало А. В.*

ПРОБЛЕМА ІНТЕГРОВАНОГО ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Статтю присвячено проблемі інтегрованого формування лексичної компетентності в читанні, говорінні та писемному мовленні. Висвітлено поетапне функціонування лексичного механізму в рецептивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності (спонукально-мотиваційна, аналітико-синтетична, виконавча та регульовальна фази); здійснено розподіл лексичних навичок відповідно до фази дії лексичного механізму; визначено та схарактеризовано етапи організації роботи з автентичним художнім твором як засобом формування лексичної компетентності – дотекстовий, текстовий, післятекстовий та продуктивний. Ураховуючи мету та завдання кожного етапу, проаналізовано формування мовленнєвих та навчальних умінь і навичок.

Ключові слова: лексична компетентність, інтегрованість, лексичний механізм, навичка, етапи, автентичний художній твір.

На сучасному етапі розвитку іншомовної освіти першочергового значення набуває формування компетентностей, визначальною рисою яких є системний характер оволодіння іноземною мовою як «акумулятором культурних цінностей, складним і багатим своїм змістовим наповненням та способами його передачі» [8, с. 19].

У методиці викладання іноземних мов помітнішою стала тенденція визнання першочергового значення лексики як засобу комунікації та обсягу словникового запасу для формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК). Формування

*© Палецька-Юкало А. В.

лексичної компетентності в майбутніх учителів набуває особливого значення, адже недостатньо сформовані лексичні навички здійснюють негативний вплив на формування мовленнєвих компетентностей, створюючи комунікативні та психологічні бар'єри.

Дотримання мовних норм у виборі необхідного слова означає правильне його використання з урахуванням особливостей мовної свідомості носія мови. А норма мовлення – це правильний вибір необхідного іншомовного слова за певних обставин, умов мовлення з дотриманням правила «саме так скаже носій мови в певній ситуації спілкування» [2, с. 34]. З цього випливає, що навчання лексики іноземної мови досліджується не як самоціль, а як засіб навчання всіх видів мовленнєвої діяльності [6, с. 219]. Проблема навчання лексичного аспекту завжди привертала увагу вчених (Л. Банкевич, Б. Беляєв, Й. Берман, А. Боковня, В. Бухбіндер, Н. Гальскова, Н. Гез, П. Гурвич, В. Коростильов, Б. Лапідус, Е. Пассов, О. Тарнопольський, Б. Хенриксен, А. Шамоу, С. Шатілов, А. Щукін, P. Lorenzen, P. Nation, N. Schmitt, W. Waring та інші). Вони, зокрема, досліджували проблему розподілу лексичних одиниць до активного та пасивного словників, займалися визначенням лінгводидактичних принципів добору продуктивного й рецептивного лексичного матеріалу для різних вікових груп, вивчали процес функціонального оволодіння студентами лексикою з урахуванням закономірностей породження мовленнєвих висловлювань.

Попри увагу науковців вважаємо, що на сучасному етапі недостатньо вивчено проблему інтегрованого формування лексичної компетентності в майбутніх учителів у читанні, говорінні та письмі з погляду врахування дії лексичного механізму у продуктивних та рецептивних видах мовленнєвої діяльності. Таким чином, мета статті – розглянути проблему інтегрованого формування лексичної компетентності в читанні, говорінні та письмі під час підготовки майбутніх учителів.

У контексті вимог і положень компетентнісного підходу Є. Ятаєва характеризує лексичну компетентність (ЛК) як інтегровану особистісну освіту, як єдність когнітивної (лексичних знань і знань про самостійну діяльність для засвоєння іноземної лексики) та практичної (лексичні навички в сукупності з уміннями й досвідом самостійної діяльності засвоєння іноземних лексичних одиниць) готовності і здатності до самостійного оволодіння іноземною лексикою, а також розвиток пізнавальної самостійності [11, с. 36].

Досягнення рівня вільного вираження та сприймання думки засобами іноземної мови відбувається через систему операцій, автоматизмів, творчих умінь і навичок, які повноцінно можуть функціонувати лише в рамках мовленнєвої діяльності [4, с. 32]. ЛК тісно взаємодіє з ключовими компетентностями, утворюючи систему лексичних навичок у рецептивних (читання, аудіювання) і продуктивних (письмо, говоріння) видах мовленнєвої діяльності, тому правомірно стверджувати про інтегрованість як невід'ємну умову формування лексичної компетентності.

Аналізуючи зміст і структуру лексичної компетентності (лексичні знання, лексичні навички, лексичну усвідомленість), варто звернути увагу, що продуктивна та рецептивна лексична компетентність визначається градуально [15, с. 87], а не як дихотомія «пасивний словник – активний словник», тобто засвоєна студентом лексика не поділяється на дві взаємозалежні частини, у процесі вивчення іноземної мови лексичні одиниці переходять із пасивного мінімуму в активний і навпаки.

Процес формування рецептивних і репродуктивних лексичних навичок, які забезпечують коректне лексичне оформлення власного мовлення та адекватне сприйняття лексичного оформлення мовлення інших, супроводжується здійсненням мовних і мовленнєвих операцій. Мовленнєві лексичні навички лежать в основі всіх видів мовленнєвої діяльності [6, с. 216]. Таким чином, операційний компонент [11, с. 187] лексичної компетентності передбачає здатність адекватно здійснювати рецептивні і продуктивні види мовленнєвої діяльності – аудіювання, читання, переклад, усне

та писемне мовлення, що дозволяє опиратися на інтегрованість формування мовних і мовленнєвих компетентностей. Так, відбувається комплексне формування лексичної компетентності в різних видах мовленнєвої діяльності: формування ЛК у читанні, говорінні та в письмі.

Метою формування НЛК майбутніх учителів на матеріалі АХТ є формування навичок сприймання, розпізнавання та розуміння ЛО активного, пасивного та потенційного словників в процесі читання автентичної художньої літератури; сполучення з іншими ЛО, їх реалізації в усному та писемному мовленні в умовах післятекстового та завершального етапів роботи з текстом.

Перш ніж формувати лексичну навичку, слід зрозуміти механізм її функціонування з урахуванням компонентів, з яких вона складається. Сприйняття та продукування лексем здійснюється завдяки механізму, у контексті поетапного функціонування якого відбувається формування конкретної лексичної навички. Компоненти та операційні складові визначаються мовною поведінкою та етапом мовленнєвої діяльності.

Робота лексичного механізму в *рецептивних видах* мовленнєвої діяльності (у нашому дослідженні – у читанні) характеризується послідовним виконанням чотирьох фаз (За А. Щукіним):

1) *спонукально-мотиваційна фаза*, під час якої у студентів виникає потреба отримати інформацію з тексту, призначеного для читання. Як наслідок, у внутрішньому мовленні проходять процеси розрізнення, розпізнавання та осмислення лексичних одиниць [10, с.76]. Таким чином, результатом проходження спонукально-мотиваційної фази є формування таких *лексичних навичок*:

- а) зіставлення графічного образу слова з його значенням;
- б) семантизація ЛО з урахуванням їх синтагматичного, фразового і понадфразового аранжування;

2) *аналітико-синтетична фаза*. У процесі сприйняття лексичних одиниць на стадії їх розпізнавання відбувається диференціація на відомі/невідомі лексичні одиниці та зіставлення зі словами, які існують у пам'яті. Диференціація відбувається з опорою на структурні ознаки слова [10, с. 79].

Оскільки розпізнавання лексичних одиниць передбачає усвідомлення значення, сприйняття слова як цілісної одиниці з опорою на мовний досвід і мовну здогадку, то аналітико-синтетична фаза передбачає формування таких лексичних навичок:

- а) диференціація схожих за формою слів за їхніми інформативними ознаками;
- б) користування словотворчою та контекстуальною здогадкою, які сприяють поетапній реалізації наступного етапу;

3) *виконавча фаза*. Існують різні рівні розуміння слова: *словесне* (розуміння загального значення слова), *предметне* (розуміння факту, який позначається словом), *детальне* (словесне та предметне розуміння слова в єдності), *критичне* (розуміння слова не лише на рівні значення, а й на рівні смислу). Розуміння слова на рівні смислу (критичне розуміння) означає не лише розуміння значення ЛО, але й розуміння смислу ЛО, який реалізується у понадфразовій єдності та визначається контекстом. З цього випливає, що лексична навичка «широко користуватися прогнозуванням та орієнтирами сприймання для створення установки на виконання певної діяльності з лексичним матеріалом» [5, с. 30] формується в зазначеній фазі і є підґрунтям для функціонування наступного етапу роботи лексичного механізму;

4) *на регульовальній фазі* здійснюється контроль правильності сприйняття/розуміння значення лексичних одиниць і коректності їх вживання відповідно до задуму висловлювання. В основі операції контролю лежать самоконтроль і самокорекція, свідомий рефлексивний підхід до явищ мови і мовлення, а також до власного оволодіння лексичною компетентністю.

В основу роботи лексичного механізму в продуктивних видах мовленнєвої діяльності (усному та писемному мовленні) покладено фазово-ступеневу теорію процесу продукування мовлення, започатковану Л. Виготським [3, с. 201]. Оскільки мовленнєва діяльність цілеспрямована і мотивована, то першою фазою під час продукування висловлювання є ланка мотивації, що передбачає формування мовленнєвої інтенції – *спонукально-мотиваційна фаза*. На *аналітично-синтетичній фазі* відбувається відбір лексичних одиниць. Л. Виготський називає цей процес породженням, що оформлюється у внутрішньому слові, потім – у значеннях зовнішніх слів, а далі – у словах [3, с. 205]. Таким чином, відбувається переведення лексичних одиниць із довготривалої пам'яті, в якій лексика зберігається у вигляді понятійно-сміслових угруповань, в оперативну, після чого ЛО сполучається з іншими словами, формуючи синтагму. Такий «стан» слова називається оперативним, оскільки синтаксичне, семантико-граматичне і моторне внутрішнє програмування майбутнього висловлювання реалізується в зовнішньому мовленні (*виконавча фаза*), тобто актуалізується в мовленні у вигляді комплексу фонетичної, граматичної, словотворчої та семантичної структур.

На *фазі контролю* продуктивних видів мовленнєвої діяльності (за А. Шукіним) забезпечується перевірка правильності вибору лексичної одиниці відповідно до задуму висловлювання та корекція за допомогою механізму самоконтролю та самокорекції.

Отже, відповідно до роботи лексичного механізму в рамках фазово-ступеневого процесу продукування мовлення можна проаналізувати формування продуктивних лексичних навичок як другого етапу. Основою для формування лексичних навичок на спонукально-мотиваційній фазі у продуктивних видах мовленнєвої діяльності є сформовані рецептивні навички семантизації та співвіднесення ЛО з ситуацією, що сприяє активізації таких компонентів лексичної навички, як слухові та мовні сліди від самого слова в їхній співвіднесеності та співвіднесеність слухових і мовленнєво-рухових слідів слова із зоровим образом предмета [1, с. 36].

Аналіз наукових даних дозволяє стверджувати, що асоціативні зв'язки слова з низкою інших слів, а також зв'язки слова, які становлять його значеннєву будову (і здобуваються в процесі мовленнєвої діяльності, а отже, марковані тими умовами, в яких ця діяльність відбувається) є компонентами лексичної навички «миттєвого сполучення ЛО з іншими словами, що утворюють синтагму і фразу за правилами лексичної сполучуваності». Реалізація лексеми з урахуванням правил лексичної сполучуваності відбувається на аналітично-синтетичній фазі, й під впливом «ситуативної загостреності» [9, с. 192] відбувається виклик і відтворення ЛО в зовнішньому мовленні та вибір відповідного стилю мовлення.

Проаналізувавши фазово-ступеневий характер роботи лексичного механізму в рецептивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності, вважаємо за необхідне виокремити додаткові лексичні навички, які формуються на фазі контролю (регульовальній фазі). За основу для формування лексичних навичок на цій фазі було взято рефлексивну самооцінку як здатність до самооцінки процесу і результатів навчальної діяльності, аналізу, корекції та накопичення ефективного досвіду навчальної діяльності [6, с. 85]. Таким чином, на регульовальній фазі пропонуємо виокремити формування таких додаткових лексичних навичок: 1) усвідомлення правильності семантизації та доцільності прогнозування ЛО; 2) здатність оцінювати власне висловлювання з урахуванням лінгвістичних та соціокультурних характеристик; 3) контроль швидкості виконання поставленого завдання (або швидкості власного усного та писемного мовлення). Виокремлені лексичні навички передбачають здатність і готовність студента до усвідомлення й ефективного самостійного управління навчальною діяльністю, самоконтролю та самооцінки, що свідчить про паралельний розвиток навчально-стратегічної компетентності.

Учені стверджують, що одним із головних принципів мовленнєвої діяльності є *цілісність* процесу її породження як низки фаз – операцій переходу від мотиву

до думки, далі – до внутрішнього мовлення, і через етап семантико-словесного синтаксису – до зовнішнього мовлення [3, с. 206].

У контексті нашого дослідження мова йде про інтегроване формування лексичної компетентності в читанні, говорінні та писемному мовленні. Науковці стверджують, що «у навчальній діяльності читання і письмо мають взаємодіяти і засвоюватися як комплементарні види мовленнєвої діяльності, що доповнюють одне одного» [6, с. 324]. Такий зв'язок зумовлений тим, що обидва види мовленнєвої діяльності належать до писемного мовлення, а базовими процесами текстової діяльності є розуміння і породження текстів [7, с. 395]. Згідно з твердженням С. Ніколаєвої, компетентність у письмі має формуватися в тісному зв'язку з компетентністю в читанні та говорінні [6, с. 324]. Проаналізувавши дію лексичного механізму в рецептивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності та здійснивши розподіл лексичних навичок відповідно до поетапного проходження фаз, розглянемо формування навичок і вмінь читання, говоріння та письма, дотримуючись чотирьох етапів роботи з текстом для читання – дотекстового, текстового, післятекстового та продуктивного (етап обговорення / етап створення власного писемного повідомлення). Зазначені етапи повторюють етапи роботи з художнім твором і корелюють з етапами формування компетентності в письмі й етапами організації та проведення заняття з домашнього читання.

Дотекстовий (вступний мотиваційний / підготовчий / Pre-reading), на якому відбувається аналіз мовних і смислових труднощів тексту [6, с. 386], активізація вже наявних мовленнєвих умінь і навичок читання, активізація фонових лінгвосоціокультурних, професійних / методичних знань і вмінь, необхідних для рецепції АХТ, усунення мовних, мовленнєвих і соціокультурних труднощів, підвищення мотиваційної готовності до сприймання твору [12, с. 291]. Цей етап передбачає виконання студентами рецептивно-ознайомлювальної, рецептивно-описової, рецептивно-селективної, рецептивно-аналітичної, репродуктивно-описової, репродуктивно-аналітичної, репродуктивно-виконавчої діяльності. Під час дотекстового етапу відбувається пристосування наявних знань, умінь та навичок до нових умов, таким чином на цьому етапі формуються лексичні навички співвіднесення графічного образу слова з його значенням, навичка семантизації ЛО з урахуванням їх синтагматичного, фразового й понадфразового аранжування, навичка диференціації схожих формою слів за їхніми інформативними ознаками та актуалізуються фонові знання.

Текстовий (операційно-пізнавальний / основний / While-reading) характеризується реалізацією виконавчої частини навчальної діяльності, а саме читанням автентичних художніх творів, метою текстового етапу є автоматизація дій з незнайомим мовним і мовленнєвим матеріалом, формулювання комунікативного завдання з метою вирішення конкретної комунікативної мети. Відповідно до завдань текстового етапу відбувається формування *лексичних умінь* (уміння розглядаємо як високий рівень оволодіння знаннями та навичками, їх творче застосування на практиці):

- використання словотворчої та контекстуальної здогадки;
 - уміння прогнозувати та користуватися орієнтирами сприймання, що корелюють з мовленнєвими умінями (читання);
 - уміння вибірково розуміти необхідну інформацію в опорі на мовну здогадку, контекст;
 - уміння здогадуватися про значення незнайомих слів за допомогою мовного оточення, словотворчих елементів,
 - уміння ігнорувати невідомий мовний матеріал, несуттєвий для розуміння.
- Ураховуючи комунікативні цілі, виділяємо додаткові вміння на текстовому етапі:
- уміння розуміти зміст прочитаного тексту з достатньою повнотою та глибиною;
 - уміння зіставляти здобуту інформацію зі своїм досвідом.

Важливим компонентом текстового етапу є комунікативна настанова, яка містить конкретне завдання для орієнтування студентів на цілеспрямоване та свідоме розуміння інформації [6, с. 383]. Дослідження показують, що правильна й точна настанова здатна підвищити ефективність сприймання на 25%.

Післятекстовий (контрольно-оціночний / завершальний / Post-reading) етап передбачає вдосконалення набутих вмінь і навичок, здійснюється контроль розуміння вилученої інформації, обговорення змісту прочитаного та навчання смислового перероблення інформації тексту [15, с. 562]. Післятекстовий етап відзначається формуванням навчальних умінь та автоматизацією набутих навичок:

- усвідомлення правильності семантизації та доцільності прогнозування ЛО;
- контроль швидкості виконання поставленого завдання;
- контроль рівня розуміння АХТ;
- уміння обговорювати зміст прочитаного: передання відомостей з тексту, коментування окремих питань;
- автоматизація навичок уживання ЛО, удосконалення вміння логічної побудови висловлювань;
- здатність оцінювати власне висловлювання з урахуванням лінгвістичних і соціокультурних характеристик;
- оволодіння структурними моделями речень, властивих письмовій формі спілкування.

Під час **продуктивного етапу** (етап обговорення / етап створення власного писемного повідомлення) здійснюється поглиблений аналіз АХТ, досліджується проблематика та здійснюється перенесення інформації тексту в інші ситуації, породжуються власні тексти або створюються вторинні [15, с. 85]. Продуктивний етап передбачає формування таких лексичних умінь і навичок:

- навичка миттєвого сполучення ЛО з іншими словами, що утворюють синтагму і фразу за правилами лексичної сполучуваності;
- навичка виклику та відтворення ЛО в зовнішньому мовленні та вибір відповідного стилю мовлення;
- навичка використовувати ЛО у висловлюваннях на текстовому рівні в різних функціонально-смыслових типах усного мовлення;
- уміння висловлюватись на текстовому рівні в різних композиційно-мовленневих формах писемного висловлювання.

Отже, відповідно до інтегрованого формування лексичної компетентності з використанням автентичних художніх творів організацію навчання слід здійснювати в чотири етапи (дотекстовий, текстовий, післятекстовий та продуктивний), які зумовлені вибором організації освітнього процесу та передбачають формування мовленневих і навчальних умінь і навичок відповідно до мети та завдань кожного етапу.

Таким чином, у статті висвітлено поетапне функціонування лексичного механізму в рецептивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності (спонукально-мотиваційна, аналітико-синтетична, виконавча та регульовальна фази), здійснено розподіл лексичних навичок відповідно до фази дії лексичного механізму, визначено та схарактеризовано етапи організації роботи з автентичним художнім твором як оптимальної інтегративної одиниці для навчання лексики – дотекстовий, текстовий, післятекстовий та продуктивний. Ураховуючи мету та завдання кожного етапу, проаналізовано формування мовленневих та навчальних умінь і навичок.

Перспективами подальших досліджень вважаємо розроблення підсистеми вправ для інтегрованого формування лексичної компетентності в читанні, говорінні та писемному мовленні відповідно до виокремлених етапів організації роботи з АХТ.

Література:

1. Бірецька Л. С. Лексична навичка як об'єкт формування у майбутніх медичних працівників [Текст] / Л. С. Бірецька // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету / Чернігівський нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2012. – Вип. 101 : Серія: Педагогічні науки. – С. 35-38
2. Вдовіна Т. О. Методика навчання майбутніх учителів іноземної мови читання англійських художніх текстів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Вдовіна Тетяна Олександрівна. – Дрогобич, 2002. – 282 с.
3. Выготский Л. С. Мышление и речь / Л. С. Выготский. – М. Л., 1934. – 375 с.
4. Горкун М. Г. Роль мови і мовної практики в навчанні іноземних мов / М. Г. Горкун // Наукові записки НаУКМА. – Т. 22. – Ч. I. – 2003. – С. 50.
5. Кажан Ю. М. Методика формування у майбутніх учителів рецептивної лексичної компетенції у процесі навчання німецької мови на базі англійської : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / Кажан Юлія Миколаївна. – К., 2012. – 299 с.
6. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : [підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів] / [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.] / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
7. Новітні тенденції розвитку філологічної освіти в контексті інтеграції у європейський простір : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 11-15 квітня 2016 р.). – Миколаїв, 2016. – 386 с.
8. Пыхина Н. В. Педагогические условия формирования лингвистической компетенции на этапе начального иноязычного образования : дисс... канд. пед. наук : 13.00.01 / Пыхина Наталья Владимировна. – Н. Новгород, 2002. – 235 с.
9. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранному языку. Базовый курс лекций / Е. Н. Соловова. – М. : Просвещение 2002. – 239 с.
10. Шукин А. Н. Обучение речевому общению на иностранном языке : учебное пособие для преподавателей и студентов языковых ВУЗов / А. Н. Шукин. – Москва : Изд-во ИКАР, 2011. – 154 с.
11. Ятаева Е. В. Учебный глоссарий как средство развития учебной иноязычно-лексической компетенции в профессиональном языковом образовании : дисс... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ятаева Евгения Владимировна. – Екатеринбург, 2007. – 297 с.
12. Ainsworth S. The impact of text coherence on learning by self-explanation / S. Ainsworth, S. Burcham // Learning and Instruction. – 2007. – № 17. – P. 286-303.
13. Ramsay C. M. A comparison of the effects of students' expository text comprehension strategies / Ramsay C. M., Sperling R. A., Dornish M. M. // Instructional Science – 2010. – № 38. – P. 551-570.
14. Schmitt N. Derivate word forms: What do learners know? / N. Schmitt, C. B. Zimmerman // TESOL Quarterly. – 2002. – № 36 (2). – P. 145-171.
15. Smith T. A. Learnings from feedback: Spacing and the delay-retention effect / T. A. Smith, D. R. Kimball // Journal of Experimental Psychology : Learning, Memory, and Cognition. – 2010. – № 36. – P. 80-95.

Палецкая-Юкало А. В.

**ПРОБЛЕМА ИНТЕГРИРОВАННОГО ФОРМИРОВАНИЯ
ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ**

Статья посвящена проблеме интегрированного формирования лексической компетентности в чтении, говорении и письменной речи. Освещено поэтапное функционирование лексического механизма в рецептивных и продуктивных видах речевой деятельности (побудительно-мотивационная, аналитико-синтетическая, исполнительная и регулирующая фазы); осуществлено распределение лексических навыков в соответствии с фазами действия лексического механизма; определены и охарактеризованы этапы организации работы с аутентичным художественным произведением как средством формирования лексической компетенции – дотекстовый, текстовый, послетекстовый и продуктивный. Учитывая цели и задачи каждого этапа, проанализировано формирование речевых и учебных умений и навыков.

Ключевые слова: лексическая компетентность, интегрированность, лексический механизм, навык, этапы, аутентичное художественное произведение.

Paletska-Iukalo A. V.

THE PROBLEM OF INTEGRATED FORMATION OF LEXICAL COMPETENCE
IN PREPARATION OF FUTURE TEACHERS

The article deals with the idea of integrated formation of lexical competence in reading, speaking and writing. The definition of lexical mechanism has been defined. The action of lexical mechanism has been described as a four-point process covering the following sequence of stages (phases): „motive» stage (the conception of the message), analytical and synthetical stages (selecting of channel, decoding of the message), stage of implementation of the inner program (interpreting of the message and feedback) and stage of control (self-reflection and evaluation).

The author made a distribution of lexical skills according to the stage (phase) of action of the lexical mechanism. The additional lexical skills, formed during the stage of self-reflection and evaluation (skill to evaluate the correctness of semantization and constructive prediction of words, the ability to evaluate own speech according to linguistic and sociocultural features, skill to control own efficiency and speaking rate) have been characterized.

The possibilities for parallel formation of lexical and strategic competence have been highlighted. The stages of work with authentic literature as the basis for lexical competence formation have been defined and clarified. It is identified four phases of using authentic literary work for vocabulary acquisition: pre-reading, while-reading, post-reading phases and productive phase (phase of discussion and writing activities). Further steps of the investigation should be made in the direction of elaborating the system of exercises in integrated formation of lexical competence of future teachers.

Key words: lexical competence, integration, lexical mechanism, skills, stages, authentic literary work.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 37.016:54:373

Юзбашева Г. С.*

**ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В КЛАСАХ З ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИМ НАВЧАННЯМ**

У статті розглядаються форми організації навчальної діяльності шкільної освіти. Дитина з індивідуальними здібностями перебуває в центрі навчально-виховного процесу. Автор статті характеризує поняття «діяльність», що входить до категорійного апарату педагогічних наук. Різні види діяльності людини завжди відігравали домінуючу роль у житті. На основі праці сформувався навчання як один із видів діяльності. Існують три форми організації навчальної діяльності – індивідуальна, групова, фронтальна. Дослідження форм діяльності в класах з диференційованим навчання показали, що вони мають як позитивні риси, так і недоліки. Лише групова навчальна діяльність має значні переваги порівняно з іншими формами.

Ключові слова: методика, диференційоване навчання, форми організації, діяльність індивідуальна, фронтальна, групова.

Застосування різних форм в умовах диференційованого навчання дозволяє досліджувати процес як цілісну систему навчальної діяльності. Звернення до літературних джерел показало, що до категоріального апарату наук, які займаються вивченням людини, входить поняття діяльності. У філософській, соціальній, психологічній, педагогічній літературі чимало робіт присвячено цій тематиці. У таких наукових дослідженнях увага зосереджена на місці й ролі діяльності в суспільному та особистісному житті людини, на структурі, видах і умовах діяльності.

*© Юзбашева Г. С.